JINA LA MWANAFUNZI: ……………………………………………………………………………………………….

SHULE YA SEKONDARI JOHNSON EXCELLENCY
MTIHANI WA MWISHO WA MWEZI FEBRUARI, 2025
KIDATO CHA KWANZA
HISTORIA YA TANZANIA NA MAADILI

MUDA: MASAA 2:30

Maelekezo;

- **Mtihani huu unasehemu A, B na C**
- **Jibu maswali yote**
- **Uandishi mzuri wa insha unaweza kuongezwa alama za ziada**

1. Kutoka kipengele 1-10 chagua herufi ya jibu sahihi

i. Somo la historia ya Tanzania na maadili limeundwa na dhana kuu mbili, dhana hizo ni pamoja na
   a) Historia ya Tanzania na afrika mashariki
   b) Historia ya Tanzania na jamii zake za makabila
   c) Historia ya Tanzania na maadili yake
   d) Historia ya Tanzania na mila zetu za asili

ii. Historia kuhusu mambo au matukio yaliyopita yenye athari kiuchumi,kisiasa,na kiutamaduni katika jamii imesababishwa na matukio kadhaa yakiwemo;
   a) Biashara,siasana mwingiliano
   b) Biashara ya watumwa,,ukoloni, na vita
   c) Biashara ya watumwa,ukoloni mambo leo,na utandawazi
   d) Biashara ya watumwa, vita ya wenyewe kwa wenyewewe na ukabila

iii. Lengo la somo la historia ya Tanzania na maadili ni pamoja na
   a) Kuelewa tulipo na kutafakari tunapokwenda
   b) Kuelewa dhana ya maadili ya mtanzania
   c) Kujua asili yetu kimakabila
   d) Kuelewa tulipotoka, kujua tulipo na kutafakari tunapoelekea

iv. Kwanini ni muhimu kujua historia yetu
   a) Ili tusijisahau kama taifa juu ya makabila yetu
   b) Ili kujitambua kama mtanzania halisi na mzalendo
   c) Ili kujua tulipo toka tulipo na tunapoelekea kama taifa
   d) Ili taifa letu la Tanzania lisipoteze muelekeo kwa watu wake.

v. Ungepewa nafasi ya kusimamia maadili shuleni, je ungependa ujadili kuhusu ni niini?
   a) Historia yetu kama nchi na rasilimali zilizopo
   b) Nchi yetu ya Tanzania na watu wake
   c) Taifa letu la Tanzania na Imani zake
   d) Tabia na matendo yetu

vi. Wanazuoni na wanafalsafa mbalimbali wametoa fasili tofautitofauti juu za **dhana ya jamii.** kati **ya** hizi zifuatazo ni ipi fasili ya dhana ya jamii kwa mujibu wa mtaalam **Margaret thacha**?
   a) Ni mkusanyiko wa watu kwa ujumla wake
   b) Ni jumla ya watu mmoja mmoja
   c) Ni watu ambao ni wanawake na wanaume na familia zao
   d) Ni mkusanyiko wa watu ambao ni watanzania wenye akili timamu

vii. Makundi makuu yanayounda jamii ya watanzania ni pamoja na
   a) Wakichembe,wabantu na wamaasai
   b) Wakichembe,wanilo na wahadzabe
   c) Wakushito,wanilo na wasukuma
   d) Wakushito wakichembe na wabantu

viii. ………………………..hawa shughuli zao ni uwindaji na ukusanyaji wa matunda ya porini
   a) Wamaasai na wadatoga
   b) Wahadzabe na wasandawe
   c) Waha na wasukuma

d) Wabantu na wazaramo

ix. Asili ya kabila la kibantu ni …………………………………………..

a) Waafroasiatiki kutoka bara la Asia
b) Afrika magharibi
c) Kutoka kwenye pembe ya Afrika
d) Mashariki ya kati kupitia mto naili

x. Kwanini inasemekana taifa la Tanzania ni taifa la kipekee , hii ni kwasababu…

a) Ukarimu wa watanzania
b) Ni muunganiko wa makabilo yote yanayopatikana afrika na makabila hayo yanaishi kwa umoja na mshikamano
c) Ni mkusanyiko wa makabila tofauti yasiyojua asili yao
d) Ni watu bahili sana na wenye ubaguzi hasa ubaguzi wa kimakabila na kiukanda

i	ii	iii	iv	v	vi	vii	viii	ix	x

2. Oanisha maana ya dhana za kisarufi zilizo katika **Orodha A** na dhana zilizopo katika **Orodha B** kasha andika herufi ya jibu sahihi katika kisanduku ulichopew

ORODHA A	ORODHA B
i. Wanilo ii. Wakushito iii. Wakichembe iv. Jamii ya visiwa vya Zanzibar v. wabantu	A. asili yao ni Afrika magharibi katika maeneo ya kameruni na Nijeria na kutawanyika kupiyia misitu ya kongo B. inahusisha makabila ya wairaki,wagorowa na waburungi.kiasili ni wakulima na wafugaji C. hawa ndio wakazi wa mwanzo wa jamii ya watanzani, shughuli zao ni uwindaji na ukusanyji wa matunda D. hawa ni washirazi, ambao wametokana na mwingiliano wa kibiashara baina ya waarabu na waajemi E. hawa ni jamii ya wafugaji ambao kwasasa ni maasai,wajaluo na wadatoga

ORODHA A	i	ii	iii	iv	v
ORODHA B					

SEHEMU B (ALAMA 70)

JIBU KWA UFUPI

3. Eleza umuhimu wa kujifunza historia yetu kama watanzania (hoja 5)

i. …………………………………………………………………………………………
…………………………………………………………………………………………
…………………………………………………………………………………………

ii. …………………………………………………………………………………………
…………………………………………………………………………………………
…………………………………………………………………………………………

iii. …………………………………………………………………………………………
…………………………………………………………………………………………
…………………………………………………………………………………………

iv. …………………………………………………………………………………………
…………………………………………………………………………………………
…………………………………………………………………………………………

v. …………………………………………………………………………………………
…………………………………………………………………………………………

……

……

4. Katika kila jamii ya kitanzania kulikuwa na mfumo wa utawala na uongozi, eleza mfumo wa uongozi katika jamii zifuatazo
   i. Wabantu ………………………………………………….
   ii. Wanilo …………………………………………………….
   iii. Wakushito …………………………………………………
   iv. Wakichembe …………………………………………………….
   v. Jamii za Zanzibar. ……………………………………………………..
5. Bainisha matendo matano ya kimaadili unayotenda au kutendewa na wenzako shuleni .
   i. …………………………………………………………..…………..
   ii. ………………………………………………….……………………..
   iii. ………………………………………………….……………………..
   iv. ……………….……………………..…………..……………….
   v. ………………………………………….…………..………………
6. Bainisha tofauti iliyopo baina ya dhana zifuatazo :-
   i. Ndama ndume na Al-aiguanani
   ……………………………………………………………..……………………………………
   ………………………………………………………………………………………………………
   ………………………………………………………………………………………………………
   ………………………………………………………………………………………………………
   ii. Mwana wa mwana na mwinyi mkuu
   ……………………………………………………..…………..……………………………………
   ………………………………………………………………………………………………………
   ………………………………………………………………………………………………………
   ………………………………………………………………………………………………………
   …
   iii. Maadili na Historia ya Tanzania
   ……………………………………………………..……………………………………………
   ………………………………………………………………………………………………………
   ………………………………………………………………………………………………………
   ………………………………………………………………………………………………………
   iv. Ukoo na kabila
   ……………………………………………………………………...
   ....
   ....
   ....
   v. Waafroasiantiki na wasandawe
   ………………………………………………………………..…………………………………
   ………………………………………………………………………………………………………
   ………………………………………………………………………………………………………
   ………………………………………………………………………………………………………
7. Taja sababu 5 za jamii ya asili ya Tanzania kuhama kutoka sehemu moja kwenda sehemu nyingine
   i. ………………………………………………………..……………………………………
   ………………………………………………………………………………………………
   ii. ………………………………………………………..……………………………………
   ………………………………………………………………………………………………
   iii. ……………………………………………………………………………………………
   ………………………………………………………………………………………………..
   iv. ……………………………………………………………………………………………
   ………………………………………………………………………………………………..

v. ………
………

8. Eleza kwa kifupi dhana zifuatazo

i. Ni kwa namna gani elimu ya jando katika jamii ya wakushito ilitofautiana elimu ya jando katika jamii ya wabantu?
………
………
………
………
………

ii. Ni kwa namna gani jamii za Zanzibar ziliathiriwa na uhamaji wa jamii kutoka ghuba ya Uajemi?
………
………
………

iii. Ni kwa namna gani watu walihama kutoka sehemu moja kwenda nyingine kwa sababu ya uhusiano wa kijamii?
………
………
………

iv. Kwanini jamii ya wakichembe inasadikika kuwa ndiyo wazawa wa asili wa Tanzazinia?
………
………
………

v. Ni kwa namna gani machifu walidhihirisha dhana ya uaminifu katika utendaji kazi wa uongozi wao?
………
………
………
………

9. Kila mwanadamu anafanya jambo akiwa na malengo yake binafsi, lakini jamii za asili ya Tanzania zilifanya kazi ya ujenzi wa maadili zikiwa na malengo yanayofanana. Unadhani yapi yalikuwa malengo matano (5) ya ujenzi wa maadili katika jamii za kitanzania?

i. ………
………

ii. ………
………

iii. ………
………

iv. ………
………

v. ………
………

SEHEMU C ALAMA 15

Jibu swali hili kwa umakini, hakikisha unafuata kanuni zote za uandishi wa insha

10. Ainisha uhusiano uliopo baina ya somo la historia ya Tanzania na maadili na masomo mengine. Hoja zisipungue sita
………
………
………
………

JINA LA MWANAFUNZI: ……………………………………………………………………………………………..

JINA LA MWANAFUNZI: ……………………………………………………………………………………………..

JINA LA MWANAFUNZI: ………………………………………………………………………………………………………..

………

………

………

………

………